

Konrad Buczkowski
Instytut Nauk Prawnych PAN

Polskie Towarzystwo Kryminologiczne im. prof. Stanisława Batawii – 30 lat działalności (1991–2021)

Wprowadzenie

Kryminologia to „nauka społeczna zajmująca się badaniem i gromadzeniem całościowej wiedzy na temat przestępstwa jako pewnej szczególnej formy zachowania dewiacyjnego, przestępczości jako pewnego zjawiska społecznego, a także osoby sprawcy przestępstwa jak również ofiary przestępstwa, a także instytucji i mechanizmów kontrolnych, jakie tworzą społeczeństwa w celu zapobiegania i zwalczania przestępczości”¹. Bardziej syntetycznie można określić ją jako naukę, która w sposób „wszechstronny bada przestępstwo, przestępczość i przestępcę oraz sposoby przeciwdziałania przestępczości”².

W powszechnym odbiorze kryminologia często mylona jest z kryminalistyką, która to jest nauką „o technikach i taktykach wykrywania przestępstw i ich sprawców. (...) bada sposoby i środki dokonywania przestępstw oraz opracowuje metody służące do wykrycia przestępstwa, a także do ustalenia i ujęcia jego sprawcy”³. A zatem są to dwie oddzielne dziedziny naukowe, choć obie mieszczące się w szerokim pojęciu nauk penalnych, czyli takich, które zajmują się różnymi aspektami przestępczości i kary.

¹ J. Błachut, A. Gaberle, K. Krajewski, *Kryminologia*, Wyd. Arche, Gdańsk 2001, s. 19.

² L. Tyszkiewicz, *Od naturalizmu do humanizmu w kryminologii*, Katowice 1994, s. 13.

³ W. Filipkowski, E. Guzik-Makaruk, *Zagadnienia podstawowe kryminologii jako nauki*, [w:] E.W. Pływaczewski, S. Redo, E.M. Guzik-Makaruk, K. Laskowska, W. Filipkowski, E. Gliška, E. Jurgielewicz-Delegacz, M. Perkowska, *Kryminologia. Stan i perspektywy rozwoju z uwzględnieniem założeń Agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019, s. 58.

Początki rozwoju kryminologii przypadają na połowę XIX w. Uważana ona wówczas była jako nauka pomocnicza prawa karnego, dostarczająca empiryczne podstawy wymiaru sprawiedliwości. Za prekursorów tej dziedziny naukowej uważa się m.in. dwóch Włochów: Rafeale Garofalo, który jako pierwszy użył terminu „kryminologia” w swoim podręczniku z 1885 r. oraz Cesare Lombroso (1835–1909) – twórcę szkoły antropologicznej w kryminologii.

Na ziemiach polskich rozwój kryminologii wiązać można z takimi nazwiskami jak Juliusz Makarewicz (1872–1955), którego wydany w 1906 r. *Wstęp do filozofii prawa karnego w oparciu o podstawy historyczno-rozwojowe*, kompleksowo przedstawił porównawczo filozofię prawa karnego, relacje prawa karnego do moralności, rozwój przestępstwa, winy i kary, choć sam autor znany jest bardziej jako twórca międzywojennego Kodeksu karnego z 1932 r., Leon Radzinowicz (1903–2000) – pierwszy w Polsce propagator szkoły antropologicznej w kryminologii czy Waław Makowski (1880–1942) i Florian Znaniecki (1852–1958) – zwolennicy kierunku socjologicznego⁴.

Od 1933 r. zaczęło być wydawane, założone przez Waław Makowskiego, a ukazujące się do dziś, najbardziej renomowane polskie czasopismo kryminologiczne – „Archiwum Kryminologii” (wówczas „Archiwum Kryminologiczne”).

Redaktorem naukowym „Archiwum” został asystent w katedrze W. Makowskiego na Uniwersytecie Warszawskim – Stanisław Batawia (1898–1980) – lekarz psychiatra i prawnik, uznawany za twórcę polskiej szkoły kryminologii.

Profesor Stanisław Batawia

Stanisław Batawia już w latach trzydziestych XX w. zaznaczył swoją obecność nie tylko w polskiej, ale międzynarodowej kryminologii rozprawą doktorską pt. *Wstęp do nauki o przestępcy. Znaczenie skłonności przestępczych* (1931), w której zaprezentował podstawowe poglądy na przestępstwo i jego sprawcę, podkreślając szczególne znaczenie uwarunkowań społecznych oraz czynników biopsychicznych i polemizując z koncepcjami o „wrodzonych skłonnościach przestępczych”⁵. Pozycję naukową potwierdził w roku 1945

⁴ E.W. Pływaczewski, *Rozwój kryminologii w Polsce. Kierunki klasycznych badań kryminologicznych*, [w:] E.W. Pływaczewski i in., *Kryminologia...*, s. 124 i n.

⁵ A. Kossowska, I. Rzeplińska, D. Wójcik, *Kryminologia polska – tradycja i perspektywy*, „Studia Prawnicze” 2001, nr 3–4, s. 379–380.

uzyskując habilitację jako docent kryminologii na podstawie (opublikowanej już w roku 1939) pracy *Niepoprawni przestępcy w świetle badań nad bliźniętami kryminalnymi*. W roku 1946 został mianowany profesorem nadzwyczajnym na Uniwersytecie Łódzkim, gdzie objął kierownictwo katedry kryminologii, prowadząc jednocześnie wykłady z kryminologii i psychiatrii sądowej na Uniwersytecie Warszawskim. Na katedrę kryminologii na Uniwersytecie Warszawskim został przeniesiony w roku 1949. W roku 1958 uzyskał tytuł naukowy profesora zwyczajnego⁶.

W roku 1953 został zatrudniony jako kierownik badań kryminologicznych w Zakładzie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk. W tym samym roku, z inicjatywy prof. Batawii, powstał Zakład Kryminologii – jako oddzielna placówka naukowo-badawcza w ramach Instytutu Państwa i Prawa PAN (obecnie: Instytut Nauk Prawnych PAN), którym to zakładem kierował do przejścia na emeryturę w roku 1969. Również w okresie późniejszym, aż do ostatnich dni życia, współpracował z Zakładem Kryminologii będąc konsultantem prowadzonych w nim prac.

Profesor Stanisław Batawia dążył do uprawiania kryminologii empirycznej, której hipotezy podlegają weryfikacji empirycznej, a wszelkie uogólnienia poparte są materiałem dowodowym. Uważał, że wyniki takich badań kryminologicznych powinny stać się podstawą do prac ustawodawczych. Kierunki badań w kierowanym przez niego Zakładzie Kryminologii INP PAN były formułowane niezwykle szeroko. Obejmowały zarówno systematyczne gromadzenie danych dotyczących przestępczości w Polsce, jej makrosocjalne uwarunkowania, badania dotyczące prognozy, socjologicznych analiz ekologicznych przestępczości, kryminologii klinicznej, etiologii przestępczości rozpatrywanej przez pryzmat indywidualnych losów ludzkich obejmujących całokształt problemów charakteryzujących drogę życiową, środowisko i właściwości biopsychiczne jednostek popełniających przestępstwa i przejawiających zachowania dewiacyjne o znacznym nasileniu⁷. Badania drogi życiowej przestępców (kariery przestępczej) są zresztą prowadzone w Zakładzie Kryminologii INP PAN po dzień dzisiejszy stanowiąc kontynuację dziedzictwa Profesora.

Z inicjatywy prof. Batawii prowadzono analizy naukowe połączone z programami profilaktycznymi. Należały do nich kompleksowe badania nieletnich przestępców prowadzone w Łodzi w latach 1949–1955, których wyniki opublikowano w 1958 r. w pracy *Proces społecznego wykołajania się nieletnich*

⁶ Za: Z. Ostrowska, *Profesor Stanisław Batawia*, „Archiwum Kryminologii” 1982, t. VIII–IX, s. 7 i n.

⁷ *Idem*, s. 9.

przestępców⁸ oraz przeprowadzone w latach 1953–1955 w różnych dzielnicach Warszawy badania 50 grup nieletnich (określanych jako grupy kradnące, chuligańskie i chuligańsko-kradnące), które zostały szczegółowo opracowane, a ich rozszerzoną wersję opublikowano w latach 60. XX w. w obszernej monografii⁹.

Z racji swojego lekarskiego wykształcenia Profesor Batawia w prowadzonych badaniach swoją uwagę skupiał również na zagadnieniach psychiatrii sądowej. Jego praca z 1951 r. *Społeczne skutki nalogowego alkoholizmu* zapoczątkowała w polskiej alkoholologii badania pokazujące społeczne aspekty alkoholizmu i ujawniające społeczną osobowość alkoholików, a także prezentujące katastrofalny wpływ alkoholizmu na sytuację rodzin alkoholików. W badaniach tych interesowali go nie tylko dorośli alkoholicy, ale również nadużywająca alkoholu młodzież i ocena skutków picia na ich życie i funkcjonowanie w społeczeństwie. Zaobserwował, iż u części osób picie ma podłoże patologiczne, dlatego też zaproponował, aby w orzecznictwie sądowo-psychiatrycznym uwzględniać stan upicia patologicznego obok zwykłego stanu upicia.

Należy podkreślić, że to dzięki Profesorowi Batawii polska kryminologia przetrwała najtrudniejszy okres lat czterdziestych i pięćdziesiątych XX w., gdy atakowana z pozycji ideologicznych miała ulec likwidacji. Zgodnie z ówczesnie panującą oficjalną doktryną tzw. socjalistycznej nauki prawa karnego nauka ta (prawo karne) miała nie tylko charakter dogmatyczny (normatywny), ale również empiryczny, a zatem istnienie kryminologii jako „nauki burżuazyjnej” skupionej wyłącznie na podstawach empirycznych było zbędne.

Nie powinno zatem dziwić, że na patrona utworzonego 15 maja 1991 r. Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego wybrano prof. Stanisława Batawię.

Polskie Towarzystwo Kryminologiczne im. Prof. Stanisława Batawii – utworzenie. Komitet Założycielski

Polskie Towarzystwo Kryminologiczne (PTK) powstało z inicjatywy polskich kryminologów skupionych wokół Zakładu Kryminologii INP PAN. *Spiritus movens* całego przedsięwzięcia była uczennica i współpracownica Profesora Batawii – prof. dr hab. Dobrochna Wójcik.

⁸ S. Batawia, *Proces społecznego wykołajania się nieletnich przestępców*, Warszawa 1958.

⁹ A. Pawełczyńska, *Przestępczość grup nieletnich*, Warszawa 1964.

Prof. Dobrochna Wójcik (ur. 1931) ukończyła Wydział Prawa i Administracji oraz Wydział Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego. Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie psychologii uzyskała w roku 1975 po obronieniu rozprawy pt. *Wychowawcze uwarunkowania poziomu agresywności u młodzieży przestępczej i nieprzestępczej*. Stopień doktora habilitowanego uzyskała w roku 1985 na podstawie rozprawy pt. *Nieprzystosowanie społeczne młodzieży. Analiza psychologiczno-kryminologiczna*. W roku 1996 uzyskała tytuł naukowy profesora zwyczajnego. Współpracę z prof. Batawią Dobrochna Wójcik rozpoczęła w roku 1956. W latach 1958–1963 pracowała jako asystent społeczny, a następnie psycholog w schronisku dla nieletnich w Falenicy oraz w poradni wychowawczo-zawodowej. W roku 1963 rozpoczęła pracę w Instytucie Nauk Prawnych PAN w Zakładzie Kryminologii, którym kierowała w latach 1990–2007. Była również kierownikiem Sekcji Prawa Karnego i Kryminologii Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości w Warszawie.

Prof. Wójcik w swojej pracy naukowej podejmowała takie tematy jak: etiologia przestępczości nieletnich i młodocianych, psychospołeczne uwarunkowania agresji, nadużywanie alkoholu, rola szkoły w genezie nieprzystosowania społecznego i przestępczości młodzieży oraz problematyka ofiar przestępstw i mediacji. Niektóre z prowadzonych przez nią badań miały, rzadki w polskiej kryminologii, charakter longitudinalny obejmujący badanie dalszych losów nieletnich sprawców czynów zabronionych. W swojej działalności naukowej prof. Wójcik skupiała się na analizie związków między środowiskiem rodzinnym a agresywnymi zachowaniami młodzieży. W latach osiemdziesiątych XX w. prowadziła badania z zakresu praktyki funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości dla nieletnich, których efektem było postulowanie specjalistycznego szkolenia kuratorów w zakresie postępowania z nieletnimi i ich rodzicami. W latach 2003–2008 była kierownikiem projektu *Stan i perspektywy rozwoju probacji w Polsce* realizowanego przez Instytut Wymiaru Sprawiedliwości.

W 1986 r. ukazała się napisana wspólnie z prof. Krystyną Ostrowską książka *Teorie kryminologiczne*¹⁰ – traktująca o biologicznych i psychologicznych teoriach przestępczości. Było to pierwsze i jak dotychczas jedyne w polskiej literaturze kompleksowe omówienie tej grupy teorii kryminologicznych.

Prof. Dobrochna Wójcik jest jednym z prekursorów wprowadzenia do polskiego systemu wymiaru sprawiedliwości instytucji mediacji. Jej zaangażowanie umożliwiło przeprowadzenie projektu pilotażowego dotyczącego

¹⁰ K. Ostrowska, D. Wójcik, *Teorie kryminologiczne*, Warszawa 1986.

mediacji między nieletnim sprawcą przestępstwa a osobą pokrzywdzoną. Pozytywne rezultaty tego projektu przyczyniły się do wprowadzenia instytucji mediacji już w roku 1997 do kodeksu karnego i kodeksu postępowania karnego, a w roku 2000 do ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich¹¹.

W latach 1991–2002 prof. Wójcik była prezesem Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego im. prof. Stanisława Batawii¹².

Obok prof. Wójcik w skład Komitetu Założycielskiego PTK weszły: prof. dr hab. Helena Kołakowska-Przełomiec, dr hab. Anna Kossowska, prof. INP, dr hab. Krystyna Ostrowska, prof. UKSW.

Profesor Helena Kołakowska-Przełomiec (1919–2010) po ukończeniu studiów na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego w 1949 r. podjęła pracę w Zakładzie Kryminologii Katedry Prawa Karnego Wydziału Prawa UW pod kierunkiem prof. S. Batawii. Od 1955 r. przez kilkadziesiąt lat pracowała w Zakładzie Kryminologii Instytutu Nauk Prawnych PAN. Stopień naukowy doktora uzyskała w INP PAN na podstawie rozprawy pt. *Problematyka recydywy nieletnich w świetle badań 500 nieletnich recydywistów*. Stopień doktora habilitowanego uzyskała w 1978 r. na podstawie rozprawy pt. *Przestępczość i nieprzystosowanie społeczne nieletnich przestępców w genezie przestępczości dorosłych*¹³. W roku 1990 uzyskała tytuł naukowy profesora zwyczajnego.

Profesor Kołakowska-Przełomiec w swojej działalności naukowej zajmowała się głównie przestępczością i nieprzystosowaniem społecznym ludzi młodych. Wraz z prof. Batawią badała zagadnienie dzieci moralnie zaniedbanych (w efekcie czego opracowano definicję „nieletnich nieprzystosowanych społecznie”). Prowadziła pierwsze w Polsce badania kohortowe reprezentatywnej grupy 1000 młodych mężczyzn – dawnych nieletnich, które pokazały obraz przestępczości nieletnich i ich dalsze losy. Zajmowała się również problemem społecznych uwarunkowań alkoholizowania się nieletnich, nieletnimi sprawcami zbrodni oraz początków ich kariery przestępczej, jak również (razem z prof. D. Wójcik) zagadnieniem selekcji nieletnich przestępców w sądach rodzinnych.

Prof. Kołakowska-Przełomiec była autorką monografii *Zapobieganie przestępczości: studium kryminologiczne*, w którym podjęła próbę syntetycznego ujęcia całości tego zagadnienia. Interesowała się również przestępczością przeciwko

¹¹ B. Czarnecka-Działuk, D. Wójcik, *Mediacja w sprawach nieletnich w świetle teorii i badań*, Warszawa 2001.

¹² Za: D. Woźniakowska-Fajst, *Profesor Dobrochna Wójcik*, „Archiwum Kryminologii” 2007–2008, t. XXIX–XXX, Warszawa 2009, s. 35–39.

¹³ H. Kołakowska-Przełomiec, *Przestępczość i nieprzystosowanie społeczne nieletnich przestępców w genezie przestępczości dorosłych*, Warszawa–Wrocław 1977.

rodzynie (głównie znęcaniem się i niealimentacją), problematyką przestępczości przeciwko mieniu (szczególnie kradzieży z włamaniem), prowadząc w tym zakresie badania o charakterze ogólnopolskim. Stałym przedmiotem jej zainteresowań była problematyka praw dziecka oraz zagadnienia legislacyjne prawa karnego. Brała udział w pracach sejmowej komisji ustawodawczej nad projektem ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich z 1982 r.¹⁴

Profesor Anna Kossowska (1943–2019) od początków swojej kariery naukowej związana z Zakładem Kryminologii INP PAN, do którego trafiła w 1966 r. po obronieniu pracy magisterskiej na Wydziale Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego. W roku 1976 na podstawie rozprawy pt. *Przestępczość na terenie Warszawy – analiza ekologiczna* Anna Kossowska uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w dziedzinie socjologii – nadany przez Instytut Filozofii i Socjologii PAN. W roku 1992 na podstawie monografii pt. *Funkcjonowanie kontroli społecznej – analiza kryminologiczna*¹⁵ uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk prawnych w dziedzinie kryminologii.

Obszar zainteresowań badawczych prof. Anny Kossowskiej był niezwykle szeroki. W początkach swojej działalności naukowej badała problem przestępczości młodzieży, a także środowiskowe uwarunkowania przestępczości. Zagadnienie zachowań dewiacyjnych osób młodych towarzyszyło jej przez cały czas pracy naukowej. Tematyką, której prof. Kossowska poświęciła szczególną uwagę była zmiana społeczna i jej konsekwencje, w tym wpływ zmian społeczno-gospodarczych na zachowania dewiacyjne oraz przestępcze. Kolejnym, mocno rozbudowanym wątkiem w dorobku prof. Kossowskiej była problematyka kontroli przestępczości i reakcji na przestępczość, a w tym obszarze badawczym na szczególne uznanie zasługują prace poświęcone ekologii przestępczości. Warto wspomnieć jeszcze o podejmowanych przez nią zagadnieniach poświęconych teoriom kryminologicznym czy szerzej stanu współczesnej kryminologii.

Prof. Anna Kossowska w latach 2009–2018 była prezesem Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego im. prof. S. Batawii¹⁶.

Ostatnią z założycielek Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego jest prof. Krystyna Ostrowska (ur. 1940). Jest absolwentką psychologii na war-

¹⁴ Za: B. Czarnecka-Działuk, *Profesor Helena Kotakowska-Przełomiec*, „Archiwum Kryminologii” 2007–2008, t. XXIX–XXX, Warszawa 2009, s. 19–22.

¹⁵ A. Kossowska, *Funkcjonowanie kontroli społecznej – analiza kryminologiczna*, Warszawa 1992.

¹⁶ Za: K. Buczkowski, B. Czarnecka-Działuk, W. Klaus, I. Rzeplińska, M. Szulecka, J. Włodarczyk-Madejska, P. Wiktorska, D. Woźniakowska-Fajst, D. Wójcik, D. Wzorek, *Profesor Anna Kossowska (7.03.1943 – 4.06.2019)*, „Archiwum Kryminologii” 2019, t. XLI, nr 2, s. 7–10.

szawskiej Akademii Teologii Katolickiej (obecnie: Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego), którą ukończyła w 1972 r. W roku 1976 uzyskała na Wydziale Psychologii i Pedagogiki Uniwersytetu Warszawskiego stopień naukowy doktora w zakresie nauk humanistycznych z dziedziny psychologii, a w roku 1981 stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego.

Prof. Ostrowska w swojej pracy naukowej związana była z Instytutem Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji Wydziału Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji Uniwersytetu Warszawskiego, Katedrą Psychologii Sądowej i Penitencjarnej Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie oraz Wydziałem Pedagogicznym Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Humanistycznej im. prof. Szczepana A. Pieniążka w Skierniewicach.

Prof. Krystyna Ostrowska specjalizuje się w zagadnieniach psychologii kryminologicznej. W swoich pracach poszukuje osobowościowych uwarunkowań takich zachowań jak przestępczość młodocianych i agresja uczniów. Szczególne miejsce w zainteresowaniach naukowych i pracach autorskich prof. Ostrowskiej zajmuje problematyka systemu wartości, emocji i strategii działania. W opracowaniach teoretycznych i empirycznych analizuje zależności pomiędzy deklarowanym i rzeczywistnianym systemem wartości oraz funkcjonowaniem społecznym dzieci i młodzieży¹⁷.

Zakres działalności Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego im. Prof. Stanisława Batawii

Celem Towarzystwa jest działanie (m.in. poprzez prowadzenie badań, dydaktykę oraz praktykę) na rzecz rozwoju kryminologii oraz innych nauk, zajmujących się problematyką przestępczości; inicjowanie i ocena programów i działalności zmierzającej do zapobiegania i przeciwdziałania przestępczości i zjawiskom dewiacji społecznych; popieranie kształcenia wysoko wykwalifikowanych kadr naukowych i praktyków oraz popieranie i inicjowanie działalności wydawniczej z zakresu kryminologii.

PTK realizuje swoje cele poprzez:

- 1) inicjowanie, organizowanie oraz prowadzenie badań naukowych;
- 2) organizowanie kształcenia, odczytów, zebrań dyskusyjnych, konferencji, seminariów o charakterze naukowym lub popularnonaukowym;

¹⁷ Za: <https://swws.edu.pl/jubileusz-80-lecia-urodzin-profesor-krystyny-ostrowskiej/> [dostęp: 31.11.21].

- 3) współpracę z Polską Akademią Nauk, szkołami wyższymi oraz innymi organizacjami, stowarzyszeniami i instytucjami naukowymi w kraju;
- 4) prowadzenie współpracy międzynarodowej w celu zapewnienia wymiany informacji i doświadczeń, a zwłaszcza upowszechnienia dorobku kryminologii polskiej na forum międzynarodowym;
- 5) współpracę z organami państwowymi, organizacjami społecznymi i innymi placówkami, zajmującymi się zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości;
- 6) wyrażanie opinii, dotyczących przygotowywanych aktów normatywnych oraz zgłaszanie projektów nowelizacji obowiązującego prawa;
- 7) prowadzenie działalności wydawniczej i gospodarczej;
- 8) rozwijanie innych form działalności, służących realizowaniu statutowych celów Towarzystwa.

PTK jest członkiem Międzynarodowego Towarzystwa Kryminologii (*Société Internationale de Criminologie*) z siedzibą w Paryżu.

W chwili obecnej Polskie Towarzystwo Kryminologiczne liczy 93 członków.

Pracami Towarzystwa kieruje Zarząd Główny składający się z maksimum 7 członków, w tym prezesa, dwóch wiceprezesów, sekretarza i skarbnika. Przez 30 lat działalności PTK funkcję prezesa zarządu pełnili najbardziej uznani polscy kryminolodzy: prof. Dobrochna Wójcik, prof. Anna Kossowska, prof. Irena Rzeplińska, prof. Krzysztof Krajewski. Oprócz nich skład zarządu tworzyli m.in.: prof. Janina Błachut, prof. Krystyna Ostrowska, prof. Barbara Kowalska-Ehrlich, prof. Teodor Szymanowski, prof. Emil W. Pływaczewski, prof. Katarzyna Laskowska, dr hab. Beata Gruszczyńska, prof. em. UW, dr hab. Witold Klaus, prof. INP, dr hab. Leszek Wieczorek, prof. UJD.

Określone wyżej cele PTK realizuje przede wszystkim poprzez popularyzację wyników badań kryminologicznych prezentowanych na cyklicznych zebraniach Towarzystwa, na które zapraszani są jako prelegenci zarówno uznani naukowcy, jak również młodzi naukowcy prowadzący interesujące badania z zakresu nauk penalnych.

W roku 2005 PTK było współorganizatorem odbywającego się w Krakowie dorocznego Kongresu Europejskiego Towarzystwa Kryminologicznego (*European Society of Criminology*) odbywającego się pod hasłem: *Challenges of european integration. Challenges for Criminology*. Warto wspomnieć, że prezydentem ETK był przez jedną kadencję obecny wiceprezes PTK – prof. Krzysztof Krajewski (Uniwersytet Jagielloński)¹⁸.

¹⁸ Wybór referatów z tej konferencji opublikowano w „Archiwum Kryminologii” 2005–2006, t. XXVIII, Warszawa 2007.

Z inicjatywy Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego i Zakładu Kryminologii INP PAN w dniach 25–26 września 2019 r. w Warszawie zorganizowany został pierwszy Kongres Kryminologiczny. Celem Kongresu jest umożliwienie spotkania polskim badaczom i badaczkom wywodzącym się z różnych dziedzin nauki i reprezentującym różne ośrodki akademickie, zajmującym się badaniem przestępczości, wiktyimizacji, polityki kryminalnej oraz problemów penitencjarnych i postpenitencjarnych. Kongres – jako impreza cykliczna (w założeniu odbywająca się co dwa lata) – stanowi również przestrzeń do zaprezentowania prowadzonych badań, wymiany doświadczeń i konfrontacji wyników własnych prac z rezultatami badań innych naukowców. Kolejny Kongres odbędzie się w dniach 7–8 września 2022 r. w Krakowie.

Polskie Towarzystwo Kryminologiczne publikuje od 1991 r. własne czasopismo – „Biuletyn Kryminologiczny” (do 2018 r. – „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego im. prof. S. Batawii”). Dotychczas ukazało się 27 numerów „Biuletynu” wydawanych w okresach rocznych. Od 2009 r. Biuletyn publikowany jest wyłącznie w wersji elektronicznej. Od 2019 r. współwydawcą Biuletynu jest Instytut Nauk Prawnych PAN.

Celem „Biuletynu Kryminologicznego” jest promowanie przede wszystkim polskiej myśli kryminologicznej, ze szczególnym uwzględnieniem młodych naukowców oraz osób przygotowujących rozprawę doktorską, którzy na jego łamach pragnęliby opublikować wyniki prowadzonych przez siebie badań lub analiz teoretycznych.

„Biuletyn Kryminologiczny” składa się z dwóch podstawowych działów:

1) Artykuły – w którym publikowane są artykuły z zakresu empirycznej i teoretycznej kryminologii, prezentacje koncepcji badań i literatury przedmiotu objętego tematem opracowania, a także wyniki badań lub analiz teoretycznych z pokrewnych do kryminologii dziedzin nauki, m.in.: prawa karnego, kryminalistyki, medycyny sądowej, psychologii i socjologii;

2) Informacja naukowa – w którym publikowane są sprawozdania z kryminologicznych konferencji naukowych, informacje o aktualnie prowadzonych badaniach kryminologicznych oraz informacje o najnowszych publikacjach z zakresu kryminologii, jak również recenzje książek o tematyce kryminologicznej.

Biuletyn jest indeksowany w szeregu baz, w tym: The Central European Journal of Social Sciences and Humanities (CEJSH), Central and Eastern European Online Library (CEEOL), Journal Master List/ ICI World of Journals (Index Copernicus), Polskiej Bibliografii Prawniczej oraz Polskiej Bazy Cytowań POL-Index.

Funkcję redaktor naczelnej „Biuletynu” pełni dr hab. Beata Gruszczyńska, prof. em. UW.

Bibliografia

- Batawia, *Proces społecznego wykołajania się nieletnich przestępców*, Warszawa 1958.
- Błachut, A. Gaberle, K. Krajewski, *Kryminologia*, Wyd. Arche, Gdańsk 2001.
- Buczowski, B. Czarnecka-Działuk, W. Klaus, I. Rzeplińska, M. Szulecka, J. Włodarczyk-Madejska, P. Wiktorska, D. Woźniakowska-Fajst, D. Wójcik, D. Wzorek, *Profesor Anna Kossowska (7.03.1943 – 4.06.2019)*, „Archiwum Kryminologii” 2019, t. XLI, nr 2.
- Czarnecka-Działuk, *Profesor Helena Kołakowska-Przełomiec*, „Archiwum Kryminologii”, 2007–2008, t. XXIX–XXX, Warszawa 2009.
- Czarnecka-Działuk, D. Wójcik, *Mediacja w sprawach nieletnich w świetle teorii i badań*, Warszawa 2001.
- Filipkowski, E. Guzik-Makaruk, *Zagadnienia podstawowe kryminologii jako nauki*, [w:] E.W. Pływaczewski, S. Redo, E.M. Guzik-Makaruk, K. Laskowska, W. Filipkowski, E. Glińska, E. Jurgielewicz-Delegacz, M. Perkowska, *Kryminologia. Stan i perspektywy rozwoju z uwzględnieniem założeń Agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.
- Kołakowska-Przełomiec, *Przestępczość i nieprzystosowanie społeczne nieletnich przestępców w genezie przestępczości dorosłych*, Warszawa–Wrocław 1977.
- Kossowska, *Funkcjonowanie kontroli społecznej – analiza kryminologiczna*, Warszawa 1992.
- Kossowska, I. Rzeplińska, D. Wójcik, *Kryminologia polska – tradycja i perspektywy*, „Studia Prawnicze” 2001, nr 3–4.
- Ostrianska, *Profesor Stanisław Batawia*, „Archiwum Kryminologii” 1982, t. VIII–IX.
- Ostrowska, D. Wójcik, *Teorie kryminologiczne*, Warszawa 1986.
- Pawelczyńska, *Przestępczość grup nieletnich*, Warszawa 1964.
- E.W. Pływaczewski, *Rozwój kryminologii w Polsce. Kierunki klasycznych badań kryminologicznych*, [w:] E.W. Pływaczewski, S. Redo, E.M. Guzik-Makaruk, K. Laskowska, W. Filipkowski, E. Glińska, E. Jurgielewicz-Delegacz, M. Perkowska, *Kryminologia. Stan i perspektywy rozwoju z uwzględnieniem założeń Agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.
- Tyszkiewicz, *Od naturalizmu do humanizmu w kryminologii*, Katowice 1994.
- Woźniakowska-Fajst, *Profesor Dobrochna Wójcik*, „Archiwum Kryminologii” 2007–2008, t. XXIX–XXX, Warszawa 2009.

Abstrakt

W roku 2021 trzydziestolecie swojego istnienia obchodzi jedyne w naszym kraju stowarzyszenie działające na rzecz upowszechniania wiedzy kryminologicznej – Polskie Towarzystwo Kryminologiczne im. prof. Stanisława Batawii. Skupia ono grono polskich kryminologów o znaczącym dorobku naukowym, jak i będących u początku swojej kariery naukowej. Artykuł prezentuje historię powstania Towarzystwa, sylwetkę jego patrona, najważniejszych osób związanych z jego powstaniem, a także zakres jego działalności.